

Sopimattomat maksut

Johdanto

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD kuvaa julkisten viranomaisten lahjontaa ”laajalle levinneenä ilmiönä kansainvälisessä liiketoiminnassa, mukaan lukien kauppa ja sijoitustoiminta...” OECD arvioi rehellisten kilpailijoiden hävinneen 77 kaiken kaikkiaan 294 kansainvälisestä, vuosina 1994 - 1997 myönnetystä sopimuksesta lahjonnan takia. Tällainen korruptio heikentää vapaata ja oikeudenmukaista kauppaa.

Kaikkiaan 34 maata (mukaan lukien Yhdysvallat ja sen suurimmat kaupapakumppanit) soveltaa OECD:n yleissopimusta ulkomaisiin viranomaisiin kohdistuvasta lahjonnasta kansainvälisissä liikesuhteissa (”yleissopimus”). Yleissopimus velvoittaa sopijavaltiot säätämään lakeja, jotka kieltävät lahjonnan kansainvälisessä liiketoiminnassa, ja muuttamaan kirjanpitoa niin, että sellaiset laittomat toimet on helpompi paljastaa.

Yhdysvalloissa sopimattomia maksuja on rajoitettu vuodesta 1977 lähtien, jolloin säädettiin ulkomaisia laittomia käytäntöjä säätelevä laki (Foreign Corrupt Practices Act, ”FCPA”). Vuonna 1998 FCPA:ta muutettiin vastaamaan yleissopimusta.

UTC vaatii Yhdysvaltain ja muiden maiden lakien noudattamista, mutta *Eettiset sääntömme* sisältävät vielä laajempia eettisiä näkökohtia. Periaatteenamme on, että jokaisen UTC:n toimintayksikön on markkinoitava ja myytävä tuotteensa ja palvelunsa rehellisesti ja näiden arvoon perustuen.

Tämän kirjasen tarkoituksena on auttaa sinua ymmärtämään ja soveltamaan Yhdysvaltain ja muiden maiden lakien sekä UTC:n *Eettisten sääntöjen* asettamia vaatimuksia.

Sovellettavuus

Sekä FCPA että yleissopimus ovat laajoja ja kauaskantoisia. Yhdysvaltain ja muiden maiden yleissopimusta ja FCPA:ta soveltavat lait koskevat UTC:tä, sen tytäryhtiöitä ja osakkuusyhtiöitä ja näiden työntekijöitä. Lisäksi UTC ja sen työntekijät saattavat joutua vastuuseen, jos sen myyntiedustaja, jakelija tai muu kolmas osapuoli rikkoo lakia vastaan.

Yhdysvaltain ulkopuolella toimivat henkilöt samoin kuin yritykset, jotka on perustettu tai joilla on liiketoimintaa Yhdysvaltain ulkopuolella, saattavat olla FCPA:n alaisia, jos nämä toimivat kiellettyä toimintaa ”edistävällä tavalla”. Yleissopimus vaatii valtioita soveltamaan lakeja, jotka ohjaavat näiden maiden kansalaisten sekä minkä tahansa maan henkilöiden tai yritysten toimintaa maan rajojen sisä- ja ulkopuolella.

Tästä syystä kaikki UTC:n tytäryhtiöt ja työntekijät saattavat olla yleissopimuksen ja FCPA:n määräysten alaisia riippumatta siitä, missä he asuvat tai harjoittavat liiketoimintaa.

Ulkomaiset julkiset viranomaiset

Sekä yleissopimus että FCPA säätelevät ”ulkomaisille julkisille viranomaisille” suoritettuja sopimattomia maksuja.

Näillä tarkoitetaan ketä tahansa, joka (1) on valittu tai nimitetty lakiasäätävään, hallinnolliseen tai oikeudelliseen virkaan vieraan maan kansallisessa tai paikallisessa hallintoelimestä, (2) toimii julkisessa tehtävässä joko valtion tai yksityisyrittäjien toimesta (esim. kansallistetun lentoyhtiön tai muun yhtiön virkailija), (3) on julkisen kansainvälisen organisaation (esim. Maailmanpankin tai Kansainvälisen valuuttarahaston) virkailija tai asiamies, (4) on ulkomaisen poliittisen puolueen toimihenkilö tai asiamies tai (5) on ehdokkaana poliittiseen virkaan.

Näihin lasketaan myös henkilöt, jotka eivät ole valtion palveluksessa vaan toimivat valtion ”puolesta tai toimesta”, mukaan lukien yksityiset arkkitehdit, insinöörit ja konsultit, jotka valtio on palkannut auttamaan erityisten projektien tai sopimusten puitteissa.

Yleissopimus ja FCPA eivät koske oman maan julkisille viranomaisille tehtyjä maksuja. Tällaisia maksuja pidetään yleensä kuitenkin ”lahjuksina”, ja ne ovat lainvastaisia kaikissa lainkäyttöpiireissä. UTC:llä ei suoriteta sellaisia maksuja.

Sopimattomat maksut

FCPA ja yleissopimus kieltävät —

- maksut tai maksulupaukset tai muut rahalliset ulkomaiselle julkiselle viranomaiselle annettavat edut, joiden tarkoituksena on...
- että viranomainen suorittaa tai jättää suorittamatta tiettyjä hänen virkavelvollisuuksiinsa liittyviä toimia...
- jos viranomaisen toimien tai toimimatta jättämisen seurauksena on kaupan saanti tai säilyttäminen tai...
- niiden seurauksena maksaja saa vilpillistä etua liiketoiminnassa (ts. jotakin, mihin yrityksellä selvästi ei ole oikeutta).

Pari varoitusta —

- Rikkomuksen edellytyksenä ei ole varsinainen maksu – sopimattomien maksujen tai muiden ei-rahallisten etujen tarjoaminen, lupaaminen tai valtuuttaminen riittävät lain rikkomiseksi.
- Sopimaton maksu saattaa olla rahan tai muun arvokkaan hyödykkeen muodossa, kuten viranomaisen omaisuuden tai palvelujen ostoa ylihintaan, suurelliset edustuskulut tai maksut kolmannelle osapuolelle, jos maksun lopullinen edunsaaja on julkinen viranomainen.

Vilpillinen tarkoitus

Vaatumuksena on ”vilpillinen tarkoitus”. Maksun tarkoituksena täytyy olla kaupan saanti tai säilyttäminen tai vilpillisen edun saanti liiketoiminnassa. ”Kaupan saannilla tai säilyttämisellä” tai ”vilpillisellä edulla” tarkoitetaan mitä tahansa valtion elimen tointa, joka on valinnainen ja jolla on vaikutusta yhtiön liiketoimintaan. Esimerkiksi ulkomaiselle viranomaiselle suoritettavat maksut, joiden tarkoituksena on saada tämä hyväksymään hinnankorotus, laatimaan hissien tarkastustodistus tai vahvistamaan helikopterin tai moottorin käyttökelpoisuus, ovat kiellettyjä.

Tähän kuuluvat myös tilanteet, jossa sinun ”olisi pitänyt tietää”, ja olet vaarassa, jos hallussasi olevat tiedot saisivat järkevän ja huolellisen henkilön suorittamaan lisätiedusteluja. Sinun on esimerkiksi otettava selvää myyntiedustajan sopimuksen julkaisua edeltävänä päivänä vaatimasta ylimääräisestä provisiosta. Jos jätät tiedustelut tekemättä ja myyntiedustaja tekee tai lupaa sopimattomia maksuja varmistaakseen kaupan, käytöksesi saattaa rikkoa lakia vastaan.

On olemassa muitakin ”punaisia lippuja”. Esimerkkejä:

- epätavallisen suuret provisiot
- ennakkomaksujen vaatiminen
- vaatimus, että provisiot maksetaan kolmannelle osapuolelle
- kieltäytyminen hyväksymästä UTC:n *Eettisiä sääntöjä* tai muita käytäntöjä
- käteismaksut
- epätavallinen salassapito
- epäilyttävä bonusten tai korvausten vaatiminen

Yhteenveto: Jos asia vaikuttaa ”omituiselta”, ota selkoa. Käännä liiketoiminnan eettisten sääntöjen neuvojan puoleen. Älä ryhdy toimiin ennen kuin olet varma siitä, että kysymyksessä eivät ole sopimattomat maksut.

”Joudutuspalkkiot” ja muut maksut

Yleissopimuksen ja FCPA:n puitteissa tietyt maksut ulkomaisille viranomaisille saattavat olla hyväksyttävää, jos maksun tarkoituksena on varmistaa tai jouduttaa rutiininomaisen (ts. ei-valinnaisen) virallisen toimenpiteen suorittamista. Tällaisia maksuja kutsutaan ”helpotus- tai joudutuspalkkioiksi”.

Rutiininomaisiin virallisiin toimiin kuuluvat liiketoimintaa varten vaadittavien lupien, lisenssien ja vastaavien myöntäminen, viisumien ja työmääräysten käsittely, erilaiset palvelut, kuten poliisin suojelu, postin noutaminen, yhteiskuntapalvelut, rahdin lastaaminen tai purkaminen, pilaantuvien tuotteiden suojaaminen jne. Näihin ei sisälly valinnaisia toimia, joita ovat esim. lopulliset tarkastukset tai UTC:n liiketoimintaa koskevat myönteiset päätökset.

Ulkomaisen julkisen viranomaisen puolesta tehdyt maksut, jotka liittyvät UTC:n tuotteiden tai palvelujen edistämiseen, esittelyyn, selittämiseen tai oikeaksi todistamiseen tai jotka liittyvät vieraan valtion kanssa tehdyn sopimuksen täytäntöönpanoon tai toteuttamiseen, voivat olla oikeutettuja. On siten sallittua maksaa ulkomaisten julkisten viranomaisten kulut heidän matkustaessaan Yhdysvaltoihin tehdasvierailuille, tuotesittelyihin, liikekokouksiin tai suorittamaan sertifiointia tai hyväksymistestejä tms. Viranomaiselle hyvitetäviin kuluihin voidaan laskea esimerkiksi kohtuulliset matkakulut, ateriat ja majoitus.

HUOMIO: Vaikka vähäiset ”joudutuspalkkiot” eivät ehkä rikokaan yleissopimusta tai FCPA:ta vastaan, kaikenlaiset valtion viranomaisille tehdyt maksut saattavat rikkoa paikallista lainsäädäntöä. Hyväksyttävien joudutuspalkkioiden rajat ovat hyvin ahtaat ja vaihtelevat eri maiden välillä. Tästä syystä on erittäin tärkeää, että kaikki ulkomaisille julkisille viranomaisille tehtävät maksut esitetään liiketoiminnan eettisten sääntöjen neuvojalle tarkastettaviksi etukäteen. Maksuehdotukset on tarkastettava FCPA:n, yleissopimuksen, paikallisten lakien ja *Eettisten sääntöjemme* suhteen.

Ulkomaiset edustajat

Usein yritysten rikkomukset liittyvät myyntiedustajien, konsulttien tai muiden kolmansien osapuolten kautta tehtyihin maksuihin.

UTC:llä on jo pitkään ollut periaatteena, että yhtiö ei tee suoraan eikä välillisesti mitään sopimattomia maksuja ja että kaikki maksut kirjataan täsmällisesti ja asianmukaisesti. UTC, sen työntekijät ja asiamiehet eivät saa tehdä sopimattomia maksuja kolmannelle osapuolelle tai hänen kauttaan, jos osakin maksusta on tarkoitettu kielletylle maksunsaajalle. Syy on yksinkertainen: UTC, sen työntekijät ja asiamiehet eivät saa tehdä epäsuoraan, mikä on kiellettyä tehdä suoraan.

Myyntiedustajien käyttö Yhdysvaltain ulkopuolella ja sitä koskevat käytännöt on julkistettu *UTC:n menettelytapakäsikirjan luvussa 29*. Sen sisältämät yksityiskohtaiset menettelytavat kattavat edustajien valinnan, tutkinnan, hyväksynnän ja palkan samoin kuin heidän kanssaan käytävät neuvottelut ja sopimukset. Jokaisessa yksikössä on edustaja, joka on vastuussa näiden menettelytapojen, *Eettisten sääntöjen* ja laillisten vaatimusten noudattamisesta.

Tilinpitovaatimukset

FCPA ja yleissopimus vaativat, että kaikki kirjat ja tilinpito, tilinpäätökset ja tiedoksiannot erittelevät totuudenmukaisesti ulkomaisille julkisille viranomaisille tehdyt maksut. ”Kirjoissa näkymättömät” tilit ja väärennetyt tai valheelliset asiakirjat, joiden tarkoituksena on peittää maksujen todellinen luonne, on kielletty.

Rangaistukset

FCPA:n tai muiden yleissopimusta soveltavien lakien rikkomisesta voi olla seurauksena vakavia rikos- tai siviilioikeudellisia rangaistuksia, mukaan lukien sakot ja vankeusrangaistus, niin UTC:lle kuin asiaan liittyville yksityisillekin. UTC ei voi maksaa yksityisille määrättyjä sakkoja.

UTC:n *Eettisten sääntöjen* ja muiden menettelytapojen ja käytäntöjen rikkomisesta on seurauksena kurinpidollisia toimia aina irtisanomiseen saakka.

UTC:llä on käytössä sääntöjen noudattamisohjelma, joka sisältää ehdolla olevien edustajien, välimiesten ja liikekumppaneiden huolelliset tarkastukset, säännölliset maksukäytäntöjen tarkastukset sekä sellaisten henkilöiden ja kolmansien osapuolten koulutuksen, jotka ovat osallisina FCPA:ta ja yleissopimusta soveltavien lakien kattamissa liiketoimissa.

Lisätietoja ja koulutusta saa yksikön liiketoiminnan eettisten sääntöjen neuvoyalta.

Päätteeksi

Lainsäädännöllisten vaatimusten noudattamisen lisäksi UTC:n periaatteena on oikeudenmukainen kilpailu. Me haluamme voittaa asiakkaita laadukkaiden ja kilpailukykyisten tuotteiden ja palvelujen perusteella. Me emme yritä voittaa millään muulla tavalla.

United Technologies Corporation
United Technologies Building
Hartford, CT 06101